

Národní park Křivoklátsko

návrh na vyhlášení území

Úvod

Tento návrh na vyhlášení Národního parku Křivoklátsko byl vypracován na základě ustanovení § 40 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále jen „zákon“) a § 4 vyhlášky č. 60/2008 Sb.

Název zvláště chráněného území

Národní park Křivoklátsko

Určení předmětu ochrany a jeho popis

Předmětem ochrany nově vzniklého národního parku (NP) je rozsáhlý vnitrozemský komplex lesa nižších poloh s velkým podílem přirozených či lidskou činností málo ovlivněných ekosystémů s výrazně vyvinutým říčním a vrcholovým fenoménem Berounky a jejích přítoků a mimořádně vysokou rozmanitostí živé i neživé přírody.

Z lesních biotopů patří k nejvýznamnějším suťové lesy (s hojným tisem), květnaté bučiny s jedlí, teplomilné doubravy, dubohabřiny i různé typy lužních lesů. Z nelesních biotopů se jedná o společenstva skal a sutí, dále pěchavové trávníky nebo nebo nízké xerothermní křoviny.

Mimořádná je biologická rozmanitost vázaná na přirození lesní ekosystémy s výskytem doupných stromů, tlejícího dřeva ponechaného v lesních porostech. Druhů vázaných na tlející dřevo, které v běžných hospodářských lesích prakticky nenajdeme, je celá řada. Z nejvýznamnějších je možné jmenovat kriticky ohrožené druhy hub, např. mnohokrčka dírkovaná nebo plešička fialová (oba na jediné lokalitě v ČR), evropsky významné druhy mechorostů šikoušek zelený a dvouhrotec zelený či množství druhů lišejníků. Z bezobratlých jsou na původní lesní porosty vázány např. evropsky významné druhy brouků páchník hnědý, tesařík obrovský nebo roháč obecný. Na staré doupné stromy jsou vázané i zvláště chráněné druhy ptáků, c velkého množství např. včelojed lesní, strakapoud prostřední nebo kulíšek nejmenší.

Národní park vzniká na území, které je součástí Chráněné krajinné oblasti (CHKO) Křivoklátsko. Vzhledem k charakteristice území CHKO a způsobu jeho využívání (§ 25 zákona) se jeví jako vhodnější kategorie ochrany jádrové části Křivoklátska národní park. Nejde jen o prosté zachování velkého druhového bohatství, ale především o podporu přírodě blízké vývojové dynamiky, která zůstala na některých místech díky

pestrosti reliéfu nedotčena. K tomu je nutná systematická péče o všechny složky prostředí, jejímž nezbytným předpokladem je jejich co nejdokonalejší prostudování. Území navržené k ochraně formou národního parku odpovídá charakteristice této kategorie (§ 15 zákona).

Navržený národní park překrývá 2 rozsáhlé a jednu menší evropsky významné lokality a částečně se kryje s Ptačí oblastí Křivoklátsko.

Uvedení cílů ochrany zvláště chráněného území

Cílem ochrany Národního parku Křivoklátsko je uchovat pro další generace přírodní a krajinné hodnoty Křivoklátska k duchovním, vědeckým, rekreačním, výchovným a turistickým účelům a zachovat v co nejlepším stavu reprezentativní ukázky fyzicko-geografického regionu, společenstev živočichů a rostlin, genetických zdrojů, druhů živočichů a rostlin a biologickou diverzitu na všech úrovních. Mezi hlavní cíle ochrany patří rovněž zachování a obnova dynamiky říčního fenoménu v jeho rozmanitých projevech, zachování a obnova samovolného vývoje lesních ekosystémů v rámci velkého lesního komplexu, zachování a obnova nehorského mezického klimaxu nižších poloh s výskytem primárního skalního bezlesí v exponovaných polohách údolí Berounky a na pleších.

Návrh kategorie ochrany zvláště chráněného území,

Národní park

Základní ochranné podmínky

Základní ochranné podmínky národních parků jsou stanoveny v § 16 zákona.

Návrh bližších podmínek ochrany dle § 15 odst. 3 a § 44 odst. 3 zákona

Bližší ochranné podmínky NP jsou navrženy tak, aby umožnily orgánu ochrany přírody usměrňovat činnosti, které nejsou ošetřeny základními ochrannými podmínkami NP a mohly by vést k nežádoucím změnám dochovaného stavu přírodního prostředí.

Na celém území národního parku je zakázáno:

a) zasahovat do skalních útvarů z jiných důvodů, než je bezprostřední ohrožení lidského života či zdraví nebo bezprostředně hrozící škoda značného rozsahu na majetku,

b) používat koní k tahu nebo jezdit na nich mimo silnice a místní komunikace a místa vyhrazená Správou; tento zákaz se nevztahuje na běžné obhospodařování pozemků se souhlasem jejich vlastníka či nájemce,

c) vjíždět automobily a jízdními soupravami o hmotnosti vyšší než 12 t; tento zákaz se nevztahuje na hospodaření v lesích a místní dopravní obsluhu,

- d) sbírat a vykopávat paleontologické nálezy mimo místa vyhrazená Správou,
- e) provozovat lety motorovými vzdušnými dopravními prostředky, motorovými padáky a motorovými závěsnými kluzáky; tento zákaz se nevztahuje na lety pro potřeby péče o ekosystémy, vědu, výzkum a myslivost na území národního parku, a na lety pro potřebu obrany státu, požární ochrany, zajištění bezpečnosti osob, ochrany majetku, veřejného pořádku a zdravotní služby,
- f) vjíždět a setrávat s motorovými vozidly a obytnými přívěsy na místní komunikace mimo místa vyhrazená Správou; kromě vjezdu a setrvání vozidel orgánů státní správy, vozidel potřebných pro lesní a zemědělské hospodaření, obranu státu, požární ochranu, zdravotní a veterinární službu a vozidel vodohospodářských organizací; zákaz se nevztahuje na zastavěné území obce Karlova Ves

Na území první a druhé zóny je dále zakázáno:

- a) skladování pohonných hmot a chemických přípravků.

V případech kdy provozovanou činností nedojde k negativnímu vlivu na zájmy ochrany přírody, může Správa národního parku povolit výjimku z uvedených zákazů.

Na celém území národního parku lze jen s předchozím souhlasem Správy:

- a) zřizovat nové turistické cesty, cyklotrasy a cyklostezky, hipostezky, místa pro parkování, vyhlídky, mostky, lávky a jiná zařízení turistické infrastruktury, nebo tato zařízení odstraňovat,
- b) vydat povolení ke geologickým pracím,

Územně správní zařazení území

Kraj: Středočeský, Plzeňský

Okres: Beroun, Kladno, Rakovník, Rokycany

Obec s rozšířenou působností: Beroun, Kladno, Rakovník, Rokycany

Přehled katastrálních území dotčených navrhovaným národním parkem

Běleč, Branov, Bratronice u Kladna, Broumy, Čilá, Hracholusky nad Berouňkou, Hřebečnický, Chyňava, Karlova Ves, Křivoklát, Kublov, Nižbor, Ostrovec u Terešova, Podmokly nad Berouňkou, Račice nad Berouňkou, Roztoky u Křivokláta, Skryje nad Berouňkou, Stradonice u Nižboru, Sýkořice, Týřovice nad Berouňkou, Újezd nad Zbečnem, Žloutkovice

Výměra zvláště chráněného území

Výměra navrženého Národního parku Křivoklátsko činí 10 224 ha.

Odůvodnění návrhu na vyhlášení zvláště chráněného území, včetně uvedení přírodních zdrojů ve zvláště chráněném území

Odůvodnění návrhu

Křivoklátsko je územím zcela mimořádných přírodovědných hodnot. Dosavadní ochrana formou chráněné krajinné oblasti se ukázala být nedostatečně účinnou, neboť i přes tuto ochranu dochází k postupnému úpadku mimořádných přírodních a krajinných hodnot tohoto území. Je tomu tak především z toho důvodu, že chráněná krajinná oblast zajišťuje zejména ochranu krajiny (§ 25 zákona) a nevhodné činnosti, ke kterým v území dochází (vysazování stanovištně nepůvodních dřevin, neponechávání hrubého mrtvého dřeva v lesích, neponechávání doupných stromů, vysoká početnost jedinců nepůvodních druhů zvěře, nadměrné stavy spárkaté zvěře, meliorace pozemků atd.) nejsou zákonem regulovány. Vzhledem k poslání a cílům národního parku (§ 15 zákona) je tato kategorie zvláště chráněného území vhodnější pro dlouhodobé zachování přírodních a krajinných hodnot v nejcennějším jádrovém území Křivoklátska.

Mezi nejvýznamnější přírodní hodnoty území navrhovaného NP patří říční fenomén s jeho rozmanitými projevy. Ačkoliv je tento fenomén různou měrou rozvinut i na dalších lokalitách v ČR, event. i jinde v Evropě, na území Křivoklátska je jedinečný výjimečně velkým prostorovým přesahem navazující členité kopcovité krajiny s hlubokými údolními potoky, která je zároveň součástí velkého lesního komplexu. Analogická území mají odlišnou morfologii, jsou zde jiné horniny, případně je vitalita fenoménu oslabena či znehodnocena antropogenními vlivy (přehrad). Další hodnotou území je velký komplex lesa, který patří k největším vnitrozemským lesním komplexům České republiky, což se odráží ve vysoké druhové, genetické, cenologické i krajinné diverzitě. Nemalá je i diverzita geologická, neboť se zde nachází mozaika podložních hornin, od velmi kyselých až po zásadité. Řada v úvodu zmíněných citlivých lesních druhů má v území velké a souvislé areály výskytu. Absolutní plochu lesa v těchto ohledech nelze ničím nahradit. Jinou hodnotou území je nehorský mezický „klimax“ nižších poloh s oky primárního skalního bezlesí. Bezlesí je situováno jednak do údolí Berounky a jednak na vrcholy některých kopců (tzv. pleše).

O významu území svědčí i zařazení dvou rozsáhlých evropsky významných lokalit (EVL) na národní seznam evropsky významných lokalit a vyhlášení Ptačí oblasti Křivoklátsko.

Předmětem ochrany EVL Týřov – Oupořský potok jsou evropsky významná stanoviště: Kontinentální opadavé křoviny, Panonské skalní trávníky (*Stipo-Festucetalia pallentis*), Extenzivní sečené louky nížin až podhůří, Středoevropské silikátové sutě, Chasmofytická vegetace silikátových skalnatých svahů, Bučiny asociace *Luzulo-Fagetum*, Bučiny asociace *Asperulo-Fagetum*, Dubohabřiny asociace *Galio-Carpinetum*, Lesy svazu *Tilio-Acerion* na svazích, sutích a v roklích, Smíšené jasanovo-olšové lužní lesy temperátní a boreální Evropy (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) a dále evropsky významné druhy živočichů kovařík fialový (*Limoniscus violaceus*) a rak kamenáč (*Austropotamobius torrentium*).

Předmětem ochrany EVL Vůznice jsou evropsky významná stanoviště: Středoevropské silikátové sutě, Chasmofytická vegetace silikátových skalnatých svahů, Bučiny asociace *Asperulo-Fagetum*, Dubohabřiny asociace *Galio-Carpinetum*, Lesy svazu *Tilio-Acerion* na svazích, sutích a v roklích, Smíšené jasanovo-olšové lužní lesy temperátní a boreální Evropy (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*), Eurosibiřské stepní

doubravy a dále evropsky významné druhy živočichů kuňka žlutobřichá (*Bombina variegata*) a roháč obecný (*Lucanus cervus*).

Předmětem ochrany ptačí oblasti Křivoklátsko jsou tyto významné ptačí druhy: včelojed lesní (*Pernis apivorus*), výr velký (*Bubo bubo*), kulíšek nejmenší (*Glaucidium passerinum*), ledňáček říční (*Alcedo atthis*), žluna šedá (*Picus canus*), strakapoud prostřední (*Dendrocopos medius*), lejsek malý (*Ficedula parva*) a lejsek bělokrký (*Ficedula albicollis*) a jejich biotopy v jejich přirozeném areálu rozšíření.

Cíle a způsoby ochrany navrhovaného národního parku jsou nejvhodnější i pro výše zmíněné předměty ochrany EVL a ptačí oblasti a zajistí jejich dlouhodobou existenci.

Území navrhovaného Národního parku Křivoklátsko je i přes plošnou redukci původních návrhů natolik rozsáhlé, aby zajišťovalo plnění všech funkcí národního parku, jak je definuje zákon i kritéria IUCN pro kategorii II – národní park. Rozloha území parku má být podle kritérií IUCN vždy taková, aby zajistila integritu oblasti, nutnou pro dosažení cíle ochrany, aby zahrnovala reprezentativní vzorek velkých přírodních oblastí, prvků či scénérií, kde rostlinné a živočišné druhy, stanoviště a geomorfologické lokality mají zvláštní duchovní, vědecký, výchovný, rekreační nebo turistický význam a aby zahrnovala nejméně jeden kompletní, přírodní nebo přírodě blízký ekosystém. Přírodní oblasti mohou zahrnovat území, využívaná člověkem v omezeném období v minulosti a v omezeném rozsahu, aniž by přitom byla významně pozměněna přírodní rozmanitost stanovišť a druhů, a dále taková, která byla opět ponechána přírodní sukcesi s vyloučením jakéhokoli využívání přírodních zdrojů, neslučitelného s posláním oblasti. Management, který má vést k obnově přírodě blízkého charakteru ekosystémů, má být prováděn v jednoznačně vymezeném rozsahu a čase a nesmí působit proti cílům ochrany.

Převážná část z rozlohy chráněného území má být dle kritérií IUCN spravována podle stanoveného primárního účelu chráněného území a režim zbývající části nesmí být s primárním účelem v rozporu. Přitom se má za to, že opatření sloužící účelům ochrany, například vytváření stanovišť a jejich obnova, ochrana druhů, uchování strukturální rozmanitosti nebo tradiční trvale udržitelné formy využívání území, nejsou v rozporu s primárním účelem.

Územní rozsah navrhovaného Národního parku Křivoklátsko je co do velikosti plně srovnatelný se stávajícími národními parky v České republice (Podyjí 63 km², České Švýcarsko 79 km², Krkonošský národní park 363 km², Šumava 681 km²). Nadpoloviční část území navrhovaného parku lze pokládat za přirozenou nebo lidskou činností málo ovlivněnou. Většina zbývající plochy pak skýtá velmi dobrý regenerační potenciál, aby ve střednědobém horizontu bylo dosaženo takové kvality prakticky na celé ploše navrhovaného národního parku (více než 90%). Z hlediska zásad, stanovených IUCN, není pro zakládání chráněných území nezbytné, aby se jednalo o přirozené ekosystémy. V případě člověkem pozměněných typů krajiny je primárním požadavkem, aby po vyhlášení byla na převážné většině plochy chráněného území ukončena exploatace a byl umožněn nerušený průběh ekologických procesů. Cílem managementu v takových územích má být ukončení exploatace tak rychle, jak jen je to možné.

Hlavní vědecké hodnoty lze spatřovat v biotické i abiotické diverzitě na několika hierarchických úrovních (mimořádně vysoká koncentrace druhů různých biologických skupin, z toho značný podíl druhů, které se jinak vyskytují v ekologicky odlišných podmínkách, které běžně nekoexistují v jednom území; nově popsané druhy a společenstva, které zde mají *locus typicus*; přítomnost specifických krajinných fenoménů, říčního a vrcholového, v kombinaci s pestrou geologickou stavbou, atd.).

Tuto podmínku pro klasifikaci území do kategorie národní park je tedy rovněž možno pokládat za spolehlivě splněnou.

Evidované přírodní zdroje na území navrženého Národního parku Křivoklátsko

Nerostné suroviny

Nerost: křemenec

Surovina: křemenné suroviny

Výhradní ložisko: Kublov - Dlouhá Skála (dosud netěženo)

Chráněné ložiskové území: Broumy II.

Jiné evidované přírodní zdroje se na území navrženého Národního parku Křivoklátsko nenacházejí.

Návrh na vyhlášení ochranného pásma zvláště chráněného území

Vyhlášení ochranného pásma se nenavrhuje. Jeho úlohu bude zajišťovat Chráněná krajinná oblast Křivoklátsko, která území budoucího NP obklopuje.

Přílohy:

- Kopie katastrální mapy s podrobným zákresem hranic zvláště chráněného území, zón ochrany přírody národního parku a ochranného pásma (1:10 000)
- Kopie Základní mapy České republiky se zákresem hranic zvláště chráněného území, zón ochrany přírody národního parku a ochranného pásma (1:30 000).
- Seznam známých vlastníků nemovitostí v navržené CHKO